

10. Психологічна енциклопедія / Авт.-упоряд. О. М. Степанов. – К.: «Академвидав», 2006. – 424 с.

11. Сакулина Н.П., Ветлугина Н.А., Езикеєва В.А., Карпинская Н.С. Художественное воспитание в детском саду. – М.: Учпедгиз, 1954.

12. Философская энциклопедия. Гл. ред. Ф. В. Константинов. - М., Советская энциклопедия, 1970. - Т. 5.

13. Художественное творчество и ребенок/Под ред. Н.А.Ветлугиной. – М.: Педагогика, 1972. – С. 34.

ВИВЧЕННЯ ЗМІСТУ ДИСЦИПЛІН ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ УЧНІВ

УДК: 378.013+372+613.7+613.711

ББК: 74.58+75.151+51.1

Джури́нський П.Б.

У статті досліджено зміст дисциплін циклу професійної та практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності в загальноосвітній школі.

Встановлено, що формування підготовленості майбутнього вчителя до здоров'язбережувальної роботи передбачає інтеграцію змісту основ фізкультурно-оздоровчої роботи у зміст дисциплін професійно-педагогічного циклу і педагогічної практики та спрямовано на формування у студентів системи наукових знань з здоров'язбережувальної діяльності.

***Ключові слова:** професійна підготовка, практична підготовка, здоров'язбережувальна діяльність, програма, навчальний план, фізкультурно-оздоровча робота.*

ИЗУЧЕНИЕ СОДЕРЖАНИЯ ДИСЦИПЛИН ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ И ПРАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ К ЗДОРОВЬЕСБЕРЕЖЕНИЮ УЧЕНИКОВ

Джури́нский П.Б.

В статье исследовано содержание дисциплин цикла профессиональной и практической подготовленности будущих учителей физической культуры к здоровьесохраняющей профессиональной деятельности в общеобразовательной школе.

Выявлено, что формирование подготовленности будущего учителя к здоровьесохраняющей работе предполагает интеграцию содержания основ физкультурно-оздоровительной работы в содержание дисциплин профессионально-педагогического цикла и педагогической практики и направлено на формирование у студентов системы научных знаний по здоровьесбережению.

***Ключевые слова:** профессиональная подготовка, практическая подготовка, здоровьесберегающая деятельность, программа, учебный план, физкультурно-оздоровительная работа.*

THE ANALYSES OF LEARNING MODULES OF FUTURE PT TEACHERS' TRAINING IN HEALTH-IMPROVING PROFESSIONAL ACTIVITY

The article analyses the content of the learning modules of the future PT teachers training in health-improving professional activity. New academic courses were worked out.

Scientifically grounded innovative technologies of health improvement enable the optimal functioning and development of central nervous system, psychometrical status of a pupil, improvement of a respiratory a cardiovascular and other systems of life support, adaptive capability.

Key words: *learning modules, technology, health-improvement, healthy way of living, physical exercises, rehabilitation.*

Постановка проблеми. У Національній програмі „Фізичне виховання здоров'я нації”, державній програмі “Діти України”, Законах „Про охорону дитинства” (2001), „Про охорону здоров'я” (2004) турбота про здоров'я молоді, виховання у неї культури здорового способу життя визначено одним з пріоритетних напрямів освіти. У Конституції України наголошується на тому, що людина, її життя і здоров'я визнаються найвищою соціальною цінністю, їх забезпечення розглядається у багатьох напрямках, у межах різних наук.

Проте, незважаючи на результати досліджень педагогів, фізіологи і психологи засвідчують, що під впливом шкільних факторів не тільки уповільнюється ріст і загальний розвиток дітей, але й поєється їхнє здоров'я. Дослідники (М.Безруких, Н.Дубровінська) зазначають, що сила негативного впливу шкільних факторів на здоров'я дитини неухильно зростає, оскільки вони діють системно і довгостроково.

Отже, постає проблема підготовки вчителів до професійної діяльності, яка не порушує, а підтримує здоров'я дитини, вчителів, здатних здійснювати професійно-педагогічну діяльність крізь призму норм валеологічної культури і забезпечувати здоров'язберігаюче виховання учнів, розробляти і впроваджувати оздоровчі технології, відповідні форми організації навчально-виховного процесу і навчальної діяльності учнів.

Ми підтримуємо думку [1,2,5,6,8] про те, що головним виконавцем всієї багатогранної роботи з фізичного виховання в школі є вчитель фізичної культури, який є відповідальним не тільки за проведення уроків, але і за фізичне виховання учнів взагалі, включаючи всі різновиди форм та методів, які використовуються в цій роботі [4]. Автор зазначає, що учитель фізичної культури – особа в школі помітна, найбільш активна та діяльна. Він є “генератором” руху, як у прямому так і переносному значенні, і тому до його професійної підготовки – особливі вимоги [2].

Мета дослідження: дослідити зміст циклу дисциплін з професійної та практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності в загальноосвітній школі.

Аналіз досліджень і публікацій. Сьогодні неабиякої значущості набуває проблема збереження дітей від наркоманії, алкоголізму, девіантної поведін-

ки, саме тому забезпечення здоров'язберігаючого дозвілля школярів є особливо важливим. У педагогічній науці склалися певні напрями дослідження окресленої проблеми: філософські та методологічні засади оптимізації виховання школярів, зокрема й організації здоров'язберігаючого дозвілля (Б.Т. Долинський, В.Г. Кремень, О.А. Савченко, В.П. Горашук та ін.); науково-теоретичні аспекти забезпечення здоров'язбереження дітей і молоді (О.Д. Дубогай, Л.П. Сущенко, Г.Л. Апанасенко та ін.).

Водночас теоретичний аналіз наукових досліджень свідчить, що проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури до оздоровчої освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів ще недостатньо досліджена в педагогічній теорії, а тому не знайшла належного відображення в практичній діяльності навчальних закладів, зокрема, поза увагою дослідників все ще залишається сутність, структура та зміст фізкультурно-оздоровчої роботи, не дістали ґрунтовного розкриття і обґрунтування зміст, форми і методи підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів.

Як показали результати масових обстежень стану здоров'я школярів традиційні способи фізичного виховання оздоровчої спрямованості малоєфективні, тому виникла необхідність пошуку і обґрунтування новітніх технологій фізичного виховання, які змогли б зберегти і укріпити стан здоров'я школярів. Основу цих технологій складають: універсальність, доступність природних локомоцій, вплив усвідомленої рухової дії на формування всіх процесів зростання і розвитку організму дітей і підлітків.

Вивчення змісту фахових дисциплін студентів Інституту фізичної культури та реабілітації показало, що питання здоров'язбережувальної роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів певною мірою висвітлюються у циклі дисциплін професійної та практичної складової, але переважно стосуються тільки навчальної складової. Організм людини знаходиться в процесі зростання і розвитку, через це він особливо пластичний і більшою мірою схильний до впливу різних чинників навколишнього середовища. При цьому характерно, що вплив зовнішніх чинників на функціональний стан дитячого організму не обмежується моментом дії, а значною мірою позначається на подальшому ході його розвитку. Під впливом зовнішнього середовища і природних процесів життя і діяльності організм дитини постійно адаптується. Один з шляхів напрямів адаптації - використання можливостей фізичного виховання здоров'язбережувальної спрямованості.

Людина, на відміну від тварин, сама створює необхідні їй умови існування за допомогою цілеспрямованої, перетворюючої природу діяльності. Тим самим, вона не тільки пристосовує природу до своїх потреб, але і створює себе, свої потреби, здібності і властивості в межах, обмежених її біологічною природою і соціальними умовами життя, які вона також безперервно змінює. Її діяльність набула суспільного характеру не тільки тому, що залучає до своєї орбіти інших людей, але і тому, що спирається на соціальний досвід поколінь, який представлений сукупністю засобів, форм і способів її здійснення, і, зокрема, складом цілей, засобів і методів фізичного виховання [10].

Таким чином, реальне життя в сучасному суспільстві вимагає рішення проблеми розвитку фізичного виховання здоров'язбережувальної спрямова-

ності в освітній установі для підвищення адаптаційних можливостей організму. Це дозволить вирішити суперечності між наростаючим освітнім навантаженням і способами збереження і зміцнення стану здоров'я засобами фізичного виховання.

Програмою дисципліни “Організація та методика оздоровчої фізичної культури”, яка покликана сприяти наданню узагальнених знань щодо фізкультурно-оздоровчої роботи, не передбачалось вивчення тем, які б висвітлювали заходи у режимі навчального дня; планування, правила організації та проведення фізкультурно-оздоровчих свят; ознайомлення з сучасними законодавчими та нормативними документами, які регламентують впровадження фізкультурно-оздоровчої роботи у загальноосвітніх навчальних закладах та набуття інструктивно-методичних навичок. Окрім того, у процесі викладання фахових дисциплін не повною мірою створюються умови для активного розвитку у студентів педагогічної творчості, а під час практичних і лабораторних занять у майбутніх вчителів недостатньо формуються практичні вміння, навички та особистісні якості, що зумовлюють підготовленість майбутнього вчителя до здоров'язбережувальної роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів.

Враховуючи суттєву залежність становлення професіоналізму під час навчання у вищих навчальних закладах від системного поєднання дисциплін, передусім профілюючих, з орієнтацією на цілісну професійну діяльність, де окрема дисципліна повинна служити засобом досягнення цієї мети [11], нами було розроблено логічну схему поєднання предметів навчального циклу дисциплін навчального плану - бакалавр та спеціаліст з професійної та практичної підготовки.

Розроблено та вдосконалено програми фахових дисциплін: “Організація та методика оздоровчої фізичної культури” до якої включено новий модуль “Здоров'язбережувальна робота в загальноосвітньому навчальному закладі”; “Теорія та методика викладання плавання”; “Оздоровчі заняття у воді”. Також розроблено нову систему оцінювання, яка передбачає виконання завдань, що сприяють реалізації особистісно-орієнтованої моделі педагогічної освіти.

Під час розробки програм враховувались зміни, які відбуваються в освітньому просторі України, зокрема, в загальноосвітніх навчальних закладах: перехід на 12-річний термін навчання; вступ в дію Системи організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та позашкільних навчальних закладів; Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладах України та Умови проведення фізкультурно-оздоровчого патріотичного комплексу школярів України “Козацький гарт”; навчання за кредитно-модульною системою вищих навчальних закладів (згідно з підписанням Україною Болонської декларації).

Дисципліна “Організація та методика оздоровчої фізичної культури” є, на нашу думку, однією з основних навчальних дисциплін вищого навчального закладу, що містить значні можливості для розкриття питань, пов'язаних зі здоров'язбережувальною роботою.

Навчальна програма з дисципліни “Організація та методика оздоровчої фізичної культури”:

Відповідно до навчального плану Інституту фізичної культури та реабілітації Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського, дисципліна читається протягом VI та VII семестрів (III, IV, V) із заліком у VI семестрі та екзаменом у VII семестрі. На її вивчення передбачається 180 годин, з яких 96 аудиторних та 84 самостійних занять. Дисципліна органічно пов'язана з профільюючим предметом "Теорія та методика фізичного виховання", але поглиблює та деталізує на організаційно-методичному рівні розділи, які безпосередньо пов'язані з формуванням знань, вмінь та навичок проведення здоров'язбережувальної роботи з різними віковими групами. Мета даної дисципліни полягає у допомозі студентам глибоко усвідомити значення фізичної культури для оздоровлення населення, ознайомити студентів із спеціальними знаннями галузі оздоровчої фізичної культури; надати необхідні знання з методики використання здоров'язберігаючих технологій у роботі з різними верствами населення; навчити студентів основам використання творчого планування; проведення контролю та оцінювання ефективності різних форм занять оздоровчої спрямованості з різним контингентом; сприяти формуванню професійно-педагогічних вмінь та навичок, які необхідні для впровадження оздоровчої фізичної культури в роботу з особами різного віку, статі та з різним рівнем фізичної підготовленості.

Дисципліна "Організація і методика оздоровчої фізичної культури" опирається на матеріали інших предметів, які вивчаються студентами. Вона поглиблює та деталізує питання теорії та методики фізичної культури, які спрямовані для вивчення основних рис та закономірностей фізичного виховання як педагогічно спрямованого процесу, шляхів та умов залучення населення до фізкультурно-оздоровчих форм занять, до оздоровчо-рекреативної фізичної культури та фізкультурно-оздоровчої роботи в навчально-виховній сфері. Беручи участь у проведенні занять та здоров'язберігаючих заходів, студенти вирішують завдання навчання та виховання, чим поширюють свої пізнання в галузі педагогіки.

У процесі проходження практики, враховуючи функціональні можливості організму учнів, студенти добирають фізичні вправи та дозують фізичне навантаження відповідно віковим, статевим можливостям а також враховують стан здоров'я учнів і, як наслідок, збагачують знання з анатомії та фізіології людини. Окрім того, оволодіння методиками занять фізичними вправами різних вікових груп, які спрямовані на корекцію помірних відхилень стану здоров'я осіб з недостатньою фізичною підготовленістю, регулювання ваги тіла, корекцію плоскостопості та порушень постави допомагають у збагаченні знань з лікувальної фізичної культури. Відомості з формування фізкультурно-оздоровчих інтересів, мотивів та потреб у різних верств населення дозволяють поглиблювати знання студентів з психології. Вивчення методичних особливостей занять фізичними вправами в екологічно несприятливих умовах (холодна та спекотна погода, підвищена вологість, вітер), набуття знань з побудови раціонального режиму дня як умови оздоровчого ефекту занять фізичними вправами, умови використання природних чинників для оздоровлення та ін. дозволяє поглибити та закріпити знання з гігієни. Ознайомлення студентів з методичними особливостями впровадження нових організаційних форм оздоровчої фізичної культури у навчально-виховну сферу та

побут різних верств населення дозволяє поширити знання з організації та управління фізичною культурою. Запропонована нами програма дисципліни “Організація та методика оздоровчої фізичної культури” розподілена на три модулі: I. Теоретико-методичні основи оздоровчої фізичної культури та масового спорту; II. Фізкультурно-оздоровча робота в школі; III. Теоретико-методичні питання виробничої та оздоровчо-рекреативної фізичної культури.

Зміст модулю “Теоретико-методичні основи оздоровчої фізичної культури” дисципліни розкривають такі теми: “Вступ до предмету. Основні поняття та загальна характеристика оздоровчої фізичної культури”, “Основні принципи оздоровчого напрямку фізичної культури”, “Характеристика засобів спеціальної оздоровчої спрямованості”, “Методика занять оздоровчої спрямованості”, “Фізкультурно-оздоровчі системи”, “Методи оцінки фізичного розвитку, фізичного стану та підготовленості дітей”.

Теми I модуля дисципліни розкривають питання: характеристика та основні завдання предмету; мета, завдання і структура дисципліни; зв'язок дисципліни з іншими предметами; основні вимоги до знань та вмінь, якими повинні оволодіти студенти; система оцінювання навчальної діяльності студента; мета, завдання, структура, основні риси та особливості оздоровчої фізичної культури масового спорту; місце оздоровчої фізичної культури масового спорту в загальній системі фізичного виховання; основні риси та відмінності оздоровчої фізичної культури; сучасні підходи до теорії та практики оздоровчої фізичної культури; законодавчо-правова база оздоровчої фізичної культури масового спорту; зміст понять „здоров'я” та „здоровий спосіб життя”; визначення оздоровчої фізичної культури масового спорту та її компонентів; оздоровча спрямованість, як важливіший принцип системи фізичного виховання; значення поступовості нарощування інтенсивності та тривалості навантаження; різноманітності засобів, що використовуються; систематичності занять; відповідності навантажень індивідуальним функціональним можливостям для забезпечення ефективності оздоровчих занять; основні положення принципу оздоровчої спрямованості; фактори, що обумовлюють застосування засобів і методів фізичної культури в системі оздоровлення населення; мотивація щодо занять фізичними вправами; рухова активність, як умова збереження здоров'я; оцінювання її ефективності; способи регламентації або дозування навантажень; характеристика фізкультурно-оздоровчих методик (аеробіка, ритмічна гімнастика, шейпінг, калланетика, аквааеробіка, йога, дихальна гімнастика) системи: К.Купера, П.Іванова, М.Амосова, К.Динейки, А.Стрельникової, М.Гриненко, “КОНТРЕКС-2”, “Треммінг-130”; методика фізкультурно-оздоровчих занять з використанням циклічних видів спорту; методика фізкультурно-оздоровчих занять з використанням засобів туризму; методика фізкультурно-оздоровчих занять з використанням засобів гімнастики та атлетизму, а також інших ациклічних видів, особливості методики фізкультурно-оздоровчих занять з різними віковими групами.

Центральне місце в змісті підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів посідає розроблений нами модуль “Здоров'язбережувальна робота в загальноосвітньому навчальному закладі”, який введено в програму дис-

ципліни “Організація та методика оздоровчої фізичної культури”. При розробці програми цього модулю ми виходили з таких міркувань: зміст програми має розкривати сутність здоров’язбережувальної роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів, зміст програми має бути спрямованим на формування у студентів вмінь проведення здоров’язбережувальної роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів; структура та зміст програми модулю мають характеризуватися логічністю, наступністю, спрямованістю педагогічних завдань, які може вирішувати вчитель фізичної культури під час здійснення здоров’язбережувальної роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів.

Зміст модуля “Здоров’язбережувальна робота в загальноосвітньому навчальному закладі” розкриває такі теми: “Мета та завдання здоров’язбережувальної роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів”, “Форми здоров’язбережувальної діяльності школяра”, “Планування фізкультурно-оздоровчої роботи в загальноосвітньому навчальному закладі”, “Особливості методики занять з учнями різних вікових груп”, “Особливості методики занять з учнями спеціальних медичних, підготовчих та основних груп”.

Теми II модуля дисципліни розкривають питання: законодавче та нормативно-правове забезпечення фізкультурно-оздоровчої діяльності; структурні компоненти фізкультурно-оздоровчої діяльності школяра; форми організації фізичного виховання в школі; форми організації фізичного виховання в системі позашкільних навчальних закладів; форми фізичного виховання в сім’ї; форми здоров’язбережувальної діяльності школярів в школі, поза школою та в сім’ї; технологія розробки документів планування з фізично-оздоровчої роботи; загальний план роботи з фізкультурно-оздоровчої роботи; річний план-графік навчального процесу; тематичний (поурочний) робочий план; план-конспект на систему уроків; план-конспект уроку; планування обов’язкових фізкультурно-оздоровчих заходів в загальноосвітньому навчальному закладі; методичні рекомендації щодо занять з учнями молодших класів; методичні рекомендації щодо занять з учнями основної школи; методичні рекомендації щодо занять з учнями профільних класів спортивного напрямку; законодавчо-нормативна база щодо занять з учнями, які за станом здоров’я віднесені до спеціальних медичних груп; сучасні погляди щодо проведення занять з учнями цієї категорії; методика проведення фізкультурно-оздоровчих заходів в режимі навчального дня; методичні рекомендації щодо проведення фізкультурно-оздоровчих свят та спортивно-масових заходів у загальноосвітніх навчальних закладах; методична робота в школі.

Зміст модулю “Теоретико-методичні питання виробничої та оздоровчо-рекреативної фізичної культури” розкривають такі теми: “Загальна характеристика виробничої фізичної культури”, “Загальна характеристика оздоровчо-рекреативної фізичної культури”, “Особливості методики профілактично-оздоровчих занять з людьми, які мають ризик розвитку серцево-судинних захворювань”, “Особливості методики профілактично-оздоровчих занять з людьми, які мають порушення постави”, “Особливості методики профілактично-оздоровчих занять з людьми, які мають ризик розвитку захворювань дихальної та нервової систем”, “Методи контролю”.

Теми III модуля дисципліни розкривають питання: зміст та структура виробничої фізичної культури; відновлювально-реабілітаційні заходи; поняття «структура», «зміст оздоровчо-рекреативної фізичної культури»; методика організації та проведення занять у фізкультурно-оздоровчих групах; методика профілактично-оздоровчих занять; особливості методики профілактично-оздоровчих занять з людьми, які мають ризик розвитку серцево-судинних захворювань; методика профілактично-оздоровчих занять; особливості методики профілактично-оздоровчих занять з людьми, які мають порушення постави; методика профілактично-оздоровчих занять; особливості методики профілактично-оздоровчих занять з людьми, які мають ризик розвитку захворювань дихальної та нервової систем.

Згідно з вимогами, розробленими нами за підсумками вивчення дисципліни “Організація і методика оздоровчої фізичної культури”, студент повинен:

- *знати* шляхи підвищення функціональних можливостей організму; профілактики захворювань; оптимізації рухового режиму; зниження втомлюваності завдяки активному відпочинку; індивідуалізації оптимальних тренувальних навантажень в заняттях з оздоровчою спрямованістю; використання занять фізичними вправами у боротьбі зі шкідливими звичками; залучення осіб різного віку, статі, фізичної підготовленості та стану здоров'я до активних занять фізичною культурою;

- *вміти* планувати фізкультурно-оздоровчу роботу з різними групами населення; проводити фізкультурно-оздоровчу роботу, використовуючи різні форми, методи та засоби в залежності від поставлених завдань; здійснювати педагогічний контроль в заняттях оздоровчого напрямку; оцінювати стан здоров'я та фізичну підготовленість тих, хто займається оздоровчою фізичною культурою.

Дисципліна “Теорія і методика викладання плавання” займає важливе місце у підготовці майбутнього вчителя фізичної культури. Вона забезпечує оволодіння теорією та методикою навчання життєво необхідній навичці з плавання. Відповідно до навчального плану Інституту фізичної культури Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського, на курс відводиться..... годин, з них —..... лабораторних годин та годин самостійних занять. Навчальний матеріал програми вивчається на першому і другому курсах протягом I, II, III семестрів та передбачає заліки у I, II семестрах та екзамен у III семестрі.

Мета даної дисципліни полягає у допомозі студентам оволодіти теоретичними знаннями, методичними та практичними навичками викладання плавання у загальноосвітній школі, професійно-технічних, вищих, спеціально-технічних та дошкільних закладах; ознайомленні студентів із загальною характеристикою плавання як навчальної, спортивної та педагогічної дисципліни; навчанні студентів основам техніки спортивних, прикладних способів плавання, способам транспортування і рятування потоплюючих; наданні необхідних знань з методики навчання плаванню, а також сприяння формуванню навичок самостійної організаційної та виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах під час проведення уроків з фізичної культури та секційних занять.

Розроблена нами програма дисципліни “Теорія та методика викладання плавання” побудована за модульним принципом та має три модуля: I. Техніка спортивного плавання; II. Методика навчання плаванню; III. Прикладне плавання.

Зміст модуля “Техніка спортивного плавання” дисципліни розкривають такі теми: “Введення в предмет”, “Історія розвитку плавання”; “Техніка спортивного плавання”; “Фізична підготовка плавців”.

Теми I модуля розкривають питання: введення в предмет; правила поведінки на воді; історія розвитку плавання; перші спортивні змагання плавців; розвиток спортивних способів плавання; фізичні властивості води та тіла людини, їх вплив на техніку плавання; закони фізики та їх використання для раціональної техніки; техніка плавання спортивними стилями: “кріль на грудях”, “кріль на спині”, “брас”, “батерфляй”; плавання по елементах та з повною узгодженістю рухів рук, ніг та дихання; техніка стартів і поворотів; загальна та спеціальна підготовка плавців; розвиток фізичних якостей людини засобами плавання; оцінка стану та методика розвитку фізичних якостей засобами плавання.

Зміст модуля “Методика навчання плаванню” дисципліни розкривають такі теми: “Основи методики навчання плаванню”, “Методика вдосконалення техніки спортивних способів плавання”, що охоплюють питання: методика початкового навчання плаванню; вправи для освоєння з водою; методика навчання диханню; імітаційні вправи на суші та у воді; вправи для навчання плаванню, спортивним способам плавання; методика навчання плаванню спортивними стилями; вправи для вивчення стартів; методика навчання стартам (старт з води, старт з тумбочки); вправи для вивчення поворотів; методика навчання поворотам; урок, як основна форма організації занять з плавання; особливості проведення підготовчої частини заняття з плавання; написання та підготовка конспектів уроку з плавання; найбільш поширені помилки в техніці плавання спортивними стилями та методи їх усунення; поняття про: гребковий крок, прискорення, силу тяги; взаємозв'язок між технікою плавання та рівнем розвитку спеціальних якостей.

Зміст модуля “Прикладне плавання” дисципліни розкривають такі теми: “Техніка прикладних видів плавання”, “Рятувальні заходи щодо потопуючого на воді”, “Організація та особливості роботи з плавання в дошкільних закладах, школах, вищих навчальних закладах та оздоровчих таборах”, що охоплюють питання: прикладні способи плавання; техніка плавання на бочу; техніка плавання брасом на спині; види та техніка пірнання; переправи вплав, підручні засоби для переправ; техніка безпеки біля води; прийоми звільнення від захватів; прийоми транспортування потерпілих, перша долікарняна допомога постраждалому; особливості роботи з плавання у різних вікових групах; організація роботи з плавання в дошкільних закладах, комерційних групах, в школах та ліцеях, у вищих навчальних закладах та коледжах; особливості організації з навчання плаванню дітей у оздоровчих таборах; організація та проведення змагань та свят на воді; правила змагань з плавання; суддівство змагань, положення про змагання; системи заліку в змаганнях з плавання; календарний план змагань; розваги і атракціони на воді; особливості методики проведення рухливих ігор у воді.

Згідно з вимогами, розробленими нами за підсумками вивчення дисципліни “Теорія та методика викладання плавання”, студент повинен:

- знати техніку спортивних способів плавання; техніку виконання старту та поворотів у різних способах плавання; правила змагань з плавання; методику навчання плаванню; методику проведення занять з навчання плаванню різними способами; техніку прикладних способів плавання, пірнання, рятування та транспортування постраждалих на воді; основи організаційної роботи з плавання у загальноосвітніх навчальних закладах та у таборах відпочинку; техніку безпеки під час навчання плаванню та поведінки біля водоймищ;

- вміти долати дистанцію 50 м кролем на грудях, кролем на спині, брасом та 25 м батерфляєм або дельфіном, 100м будь-яким способом з урахуванням часу; пропливати дистанцію 800 м будь-яким способом без урахування часу; скласти конспект та проводити заняття з навчання плаванню всіма способами; діставати з дна басейну важкий предмет та пропливати з ним 25 м; звільнитися від захвату і транспортувати потерпілого на відстань 25 м.

Важливість прикладного, спортивного, виховного та особливо оздоровчого значення занять у воді неможливо переоцінити. Тому, відповідно до навчального плану Інституту фізичної культури та реабілітації Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського, дисципліну «оздоровчі заняття у воді» введено у варіативну його частину. Розроблена нами програма дисципліни “Оздоровчі заняття у воді”. Мета даної дисципліни полягає у розширенні уявлення студентів про оздоровчий вплив фізичної культури, зокрема, занять у воді на людину, навчання використанню водного середовища з оздоровчою спрямованістю та з метою покращення фізичного стану різних соціальних та вікових груп населення. Вивчаючи дисципліну, студенти знайомляться з механізмом оздоровчого впливу фізичних вправ у воді, з методикою їх проведення, методикою оцінювання ефективності цих занять, що дозволить майбутнім фахівцям вносити корективи у планування занять оздоровчою фізичною культурою відповідно контингенту тих, хто займається.

Зміст дисципліни розкривають такі теми: “Характеристика та основні завдання дисципліни “Оздоровчі заняття у воді””; “Механізм оздоровчого впливу фізичних вправ та водного середовища на організм людини””; “Оздоровче плавання””; “Гімнастика у воді”.

Зміст дисципліни спрямований на розкриття питань: характеристика та основні завдання дисципліни “Оздоровчі заняття у воді””; мета, завдання і структура дисципліни; зв’язок дисципліни з іншими предметами; основні вимоги до знань та вмінь, якими повинні оволодіти студенти; механізм оздоровчого впливу фізичних вправ на організм людини; механізм оздоровчого впливу водного середовища на організм людини; класифікація оздоровчих занять у воді; основні положення принципу оздоровчої спрямованості; основні переваги та недоліки занять з оздоровчого плавання; етапи оздоровчого плавання; структура заняття; методичні рекомендації з проведення занять з оздоровчого плавання; особливості занять з різними віковими групами; техніка безпеки на заняттях; різновиди занять з гімнастики у воді; фактори, які сприяють оздоровчому ефекту гімнастики у воді; комплектування

груп; фактори, що впливають на побудову заняття; регулювання навантаження на заняттях; методичні рекомендації до проведення розминки; методичні рекомендації до проведення основної частини; методичні рекомендації до проведення заключної частини заняття; педагогічний та лікарський контроль.

Згідно з вимогами, розробленими нами за підсумками вивчення дисципліни “Оздоровчі заняття у воді”, студент повинен:

- *знати* можливості використання оздоровчого впливу водного середовища на організм людини; шляхи підвищення функціональних можливостей організму завдяки заняттям у воді; класифікацію оздоровчих занять у воді; особливості методики проведення оздоровчих занять у воді з різними верствами населення; основи контролю та оцінювання ефективності різних форм занять оздоровчої спрямованості з різним контингентом тих, хто навчається; методику побудови оптимальних індивідуальних занять з оздоровчою спрямованістю;

- *вміти* формувати групи для оздоровчих занять у воді та організувати їх роботу; складати комплекси та готувати конспекти з проведення занять; проводити заняття у воді з оздоровчою метою, використовуючи різні форми, методи та засоби в залежності від поставлених завдань; здійснювати педагогічний контроль в заняттях оздоровчого напрямку; оцінювати стан здоров'я та фізичну підготовленість.

Висновки. У процесі теоретичного обґрунтування змісту підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до здоров'язбережувальної роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів нами враховано, що реалізація змісту формування підготовленості майбутнього вчителя до здоров'язбережувальної роботи передбачає інтеграцію змісту основ фізкультурно-оздоровчої роботи у зміст дисциплін професійно-педагогічного циклу і педагогічної практики та спрямована на формування у студентів системи наукових знань з основ здоров'язбережувальної діяльності; умінь та навичок щодо організації та проведення всіх компонентів фізкультурно-оздоровчої роботи в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі (навчальній, методичній, організаційній та виховній), та формування у майбутніх вчителів професійно-творчого мислення, але дисципліна “Організація та методика оздоровчої фізичної культури” є, на нашу думку, однією з основних навчальних дисциплін вищого навчального закладу, що містить значні можливості для розкриття питань фізкультурно-оздоровчої роботи. Розроблені нами програми дисциплін “Організація та методика оздоровчої фізичної культури”, “Теорія і методика плавання”, “Оздоровчі заняття у воді” та навчально-методичне забезпечення до них покликано сприяти удосконаленню змісту професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Апанасенко Г.Л. Валеология на рубеже веков / Г.Л. Апанасенко // Валеология. - 2000. - №1. - С. 4-11.
2. Безруких М.М. Школьные факторы риска и здоровье детей / М.М. Безруких // Педагогика толерантности. - 1999. - №31. - С. 87-94.

3. Горашук В.П. Культура здоровья – современное направление в системе образования // Олимпийский спорт, физическая культура, здоровье нации в современных условиях: Материалы Второй Международной научно-практической конференции. – Луганск: ОА ЛОО НОК Украины, 2005. – С. 271-283.

4. Деминский А.Ц., Холодов Ж.К., Кузнецов В.С. Методические основы оздоровительной физической культуры. – Донецк, 2001. – 67 с.

5. Дубровинская Н.В. Психофизиология ребенка: Психофизиологические основы детской валеологии: учеб. пос. [для студ. высш. учеб. зав.] / Дубровинская Н.В., Безруких М.М., Фарбер Д.А. – [2-е изд.]. – М.: Изд-во МПСИ, 2005. – 496 с.

6. Дубогай О.Д. Роль фізичного виховання у формуванні здорового способу життя // Молодь за здоров'я: Матеріали Міжнародної конференції. – К., 2001. – С. 33.

7. Дубогай О.Д. Навчання в русі: Здоров'язберігаючі педагогічні технології в початковій школі. – К.: Видавничий дім “Шкільний світ”, 2005. – 112 с.

8. Долинський Б.Т. Методологія здоров'язберігаючої діяльності майбутнього вчителя початкової школи: [монографія] / Долинський Борис Тимофійович. – Одеса: Видавець М.П. Черкасов, 2010. - 266 с.

9. Кремень В. Г. Стратегічні напрями модернізації освіти і науки України // Освіта України. – 2004. – №41. – С. 4-5.

10. Наталов Г.Г. Предметная интеграция теоретических основ физической культуры, спорта и физического воспитания (логика, история, методология). Диссертация в виде научного доклада на соискание ученой степени доктора пед. наук. 13.00.04 - теория и методика физического воспитания спортивной тренировки и оздоровительной физической культуры. - Краснодар, 1998. -106 с.

11. Савченко О.Я. Функціональний підхід при підготовці майбутнього вчителя // Освіта України. – 2002. – № 44-45. – С. 7.

ЭМОЦИОНАЛЬНО-ЭСТЕТИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ РЕБЕНКА

УДК: 372+372.61+155.4+153.7+372.212.3

Соцкая Е. П.

В статье рассматриваются структурные компоненты эмоционально-эстетического развития ребенка в рамках культуры и ее знаково-символической системы искусства, раскрывается сущность понятий «эстетическое воспитание» в педагогике, психологии, философии и эстетике, «эмоция», «эмоционально-эстетическое развитие».

Ключевые слова: эстетическое воспитание, эмоция, эмоционально-эстетическое развитие.

ЕМОЦІЙНО-ЕСТЕТИЧНИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ

У статті розглянуто концептуальні положення естетичного виховання. Обґрунтовується емоційна сутність естетичного розвитку в педагогіці. Розкрито сутність емоційно-естетичного розвитку дитини в межах знаково-символічної системи культури.